

VI

MERKEZ BANKASI BİLANÇOSU

VI.1. BİLANÇO AÇIKLAMASI

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 2002 yılı faaliyetlerinin sonucunda ortaya çıkan bilançosundaki ana hesaplar aşağıda sunulmaktadır. Karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla 2002 yılında bilanço kalemlerinde yapılan düzenlemeler 31.12.2001 Bilanço kalemlerine de yansıtılmıştır.

Aktif	2001 (Milyon TL)	2002 (Milyon TL)
1. Altın Mevcudu	1.527.125.937	2.149.366.567
2. Döviz Borçluları	27.045.763.084	43.816.006.381
3. Madeni Para	1.803.254	8.606.795
4. Dahildeki Muhabirler	3.767.448.102	2.689.095.121
5. Menkul Değerler Cüzdanı	38.831.212.077	28.848.908.521
6. İç Krediler	766.269.605	262.804.388
7. Açık Piyasa İşlemleri	7.014.591.180	2.071.599.997
8. Dış Krediler	263.219.118	251.626.078
9. İştirakler	5.712.623	7.819.173
10. Gayrimenkuller ve Demirbaşlar	100.112.184	155.632.025
11. Takipteki Alacaklar (Net)		
A- Takipteki Alacaklar	1.777.871.061	2.054.166.530
B- Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)	-1.777.871.061	-2.054.166.530
12. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü		249.887.118
13. Değerleme Hesabı		
14. Faiz ve Gelir Reeskontları	107.894.392	27.166.626
15. Muvakkat Borçlular	1.527.073.630	190.892.239
16. Diğer Aktifler	31.966.927	216.449.755
Aktif Toplamı TL	80.990.192.112	80.945.860.785
Nazım Hesaplar	243.218.468.931	278.985.992.013
1. Tedavüldeki Banknotlar	5.282.659.962	7.635.621.892
2. Hazine'nin Alacakları	56.495.953	357.920.523
3. Döviz Alacaklıları	101.030.536	106.881.372
4. Mevduat	45.553.233.167	55.714.056.295
5. Açık Piyasa İşlemleri	12.630.260.330	9.579.837.313
6. Dış Krediler	11.301.346	13.088.703
7. İthalat Akreditif Bedelleri, Teminat ve Depozitolar	418.769.447	653.217.592
8. Ödenecek Senet ve Havaletler	32.231.490	9.865.303
9. SDR Tahsisatı		249.887.118
10. Sermaye	25.000	25.000
11. İhtiyat Akçesi	652.992.536	2.600.556.142
12. Karşılıklar	1.620.154.309	79.566.879
13. Değerleme Hesabı	7.110.726.048	1.146.601.172
14. Faiz ve Gider Reeskontları	1.944.744.166	2.654.680.312
15. Muvakkat Alacaklıları	56.942.186	77.426.900
16. Diğer Pasifler	364.157.414	35.312.421
17. Kâr	5.154.468.222	31.315.848
Pasif Toplamı TL	80.990.192.112	80.945.860.785
Nazım Hesaplar	243.218.468.931	278.985.992.013

**2002 YILINDA
BİLANÇO KALEMLERİNDE YAPILAN DÜZENLEMELER**

1. Merkez Bankası Finansal Raporlamalarının Uluslararası Muhasebe Standartları'na uyumu kapsamında, 31 Mayıs 2002 tarihinden itibaren;

- Körfez krizi nedeniyle Irak'tan tahsil edilemeyen alacaklarımız için ayrılan ve pasifte "Karşılıklar" kaleminde izlenen şüpheli alacak karşılıkları, aktifte yer alan "Takipteki Alacaklar" kalemi içinde netleştirici kalem olarak gösterilmeye,
- Merkez Bankası alacak ve yükümlülükleri üzerinden hesaplanarak aktifte "Diğer Aktifler", pasifte "Diğer Pasifler" kaleminde izlenen gelir ve gider reeskontları, bilançonun
Aktifinde; "**XIV.Faiz ve Gelir Reeskontları**"
Pasifinde; "**XIV.Faiz ve Gider Reeskontları**"
kalemlerinde izlenmeye,
- TMSF' ye kullandırılan 750 trilyon liralık dövize endeksli kredi, endekslenmiş olduğu döviz tutarı esas alınmak suretiyle ay sonlarında değerlendirilmeye ve değerlendirme farkı "Değerleme Hesabı" ile karşılıklı çalışmak üzere "Diğer Aktifler" veya "Diğer Pasifler" kaleminde izlenmeye,
- Uluslararası Para Fonu(IMF) tarafından rezerv desteği amacıyla Merkez Bankası hesaplarına aktarılan kaynakların, TL/SDR kurundaki değişmeler nedeniyle oluşacak kur farkları, "Değerleme Hesabı"na aktarılmak veya aynı hesaptan karşılanmak suretiyle, pasifte "Uluslararası Kuruluşlar Mevduatı" kaleminde izlenen IMF'nin Türk lirası hesaplarına ay sonları itibarıyla yansıtılmaya,

başlanmıştır.

2. Türkiye'nin IMF'ye üyeliğinden doğan mali ilişkilerin bilançoda gösterilmesi açısından 31 Mayıs 2002 tarihinden itibaren;

- Ülke kotasının altın ve yabancı para olarak ödenen kısmını oluşturan 112.775.000 SDR'lık rezerv dilimi pozisyonu aktifte "Rezerv Dilimi Pozisyonu", pasifte "Hazine Rezerv Dilimi İmkânı",
- IMF tarafından ülkemize tahsis edilmiş ve Hazine Müsteşarlığı tarafından kullanılmış olan 112.307.000 SDR'lık tahsisat aktifte "SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü", pasifte "SDR Tahsisatı",

kalemlerinde izlenmeye başlanmıştır.

3. Zorunlu Karşılıklar Hakkında 2002/1 ve Umumi Disponibilite Hakkında 2002/2 sayılı Tebliğler ile, umumi disponibilitenin serbest tevdiat olarak bulundurulmuş kısmı "Zorunlu Karşılıklar" adı altında birleştirilmiş ve Özel Finans Kurumlarının blokaj uygulaması da bu sisteme dahil edilmiş olduğundan; Özel Finans Kurumlarının serbest tevdiat ve zorunlu karşılıkları, 24 Mayıs 2002 tarihinden itibaren pasifte "Bankacılık Sektörü" içerisinde gösterilmeye başlanmıştır.

AKTİF HESAPLAR :

1. Altın Mevcudu

Yıl sonu bakiyesi 119.332.048,78 safi gram karşılığı 2.149.366.567 milyon lira olan altın mevcudu, uluslararası standartta olan ve uluslararası standartta olmayan altınlardan oluşmaktadır. Altınlar 31.12.2002 tarihinde Londra Borsasında kote edilen 1 ons altın fiyatı 342,75 ABD doları kullanılarak hesaplanan 1 safi gram = 18.011.645,5624 TL üzerinden değerlendirilmiştir.

	Safi Gram	(Milyon TL)
Uluslararası Standartta Olanlar	116.103.752,76	2.091.219.643
Uluslararası Standartta Olmayanlar	<u>3.228.296,02</u>	<u>58.146.924</u>
Toplam	<u>119.332.048,78</u>	<u>2.149.366.567</u>

116.103.752,76 safi gram karşılığı 2.091.219.643 milyon lira olan uluslararası standartta olan altınlar 2002 yılı içinde, Türk lirasının ABD doları karşısında değer kaybetmesinden hasıl olan 605.407.123 milyon liralık lehte kur farkı kadar artış göstermiştir.

Tamamı Merkez Bankası'na ait uluslararası standarttaki altının 33.670.645,06 safi gramı İdare Merkezi kasalarında, 82.433.107,70 safi gramı ise yurt dışı muhabirler nezdinde muhafaza edilmektedir.

345.574,68 safi gramı Hazine'ye ait olmak üzere 3.228.296,02 safi gram karşılığı 58.146.924 milyon lira olan uluslararası standartta olmayan altınlar, yıl içinde Türk lirasının ABD doları karşısında değer kaybetmesinden hasıl olan 16.833.508 milyon liralık lehte kur farkı kadar artış göstermiştir.

2. Döviz Borçluları

Konvertibl ve konvertibl olmayan döviz cinsleri üzerinden hariçteki muhabirler nezdinde açılan hesaplar, IMF nezdindeki Rezerv Dilimi pozisyonu ile Merkez Bankası şubeleri kasalarında bulunan efektifleri içeren ve yıl sonundaki döviz ve efektif alış kurlarından bakiyesi 43.816.006.381 milyon lira olan bu kalemin, 43.815.572.588 milyon lirası konvertibl, 433.792 milyon lirası ise konvertibl olmayan dövizlerden oluşmaktadır.

A) Konvertibl:

42.507.676.468 milyon lirası hariçteki muhabirler nezdindeki konvertibl dövizlerden, 250.928.435 milyon lirası Rezerv Dilimi Pozisyonundan ve 1.056.967.685 milyon lirası Merkez Bankası Şubeleri kasalarındaki efektif mevcutlarından oluşmaktadır.

B) Konvertibl Olmayan:

İkili anlaşmalar gereğince anlaşma ABD doları üzerinden ve Merkez Bankası nezdinde açılan 10.741 milyon liralık muhabir hesapları ile şube kasalarındaki konvertibl olmayan 423.051 milyon liralık efektif mevcudunu ifade etmektedir.

3. Madeni Para

Bu kalem Merkez Bankası kasalarında mevcut madeni paraları göstermekte olup yıl sonu bakiyesi 8.606.795 milyon liradır.

4. Dahildeki Muhabirler

Yıl sonu bakiyesi 2.689.095.121 milyon lira olan bu hesabın; 0.9 milyon lirası Türk parası cinsinden dahili muhabirlik anlaşması gereğince T.C. Ziraat Bankası'nda açılan muhabir hesabı, 2.689.095.120 milyon lirası ise Döviz ve Efektif piyasalarında yapılan döviz depo işlemleridir.

5. Menkul Değerler Cüzdanı

2001 yılında Kamu ve fon bankalarından kesin alışı yapılan ve Ekim ayında uzun vadeli menkul kıymetlerle değiştirilen DİBS'ler ile Hazine'den alınan dövize endeksli tahvillerden oluşan bu kalem, 2001 yıl sonunda, repo yoluyla alınmış 5.424.700 milyar liralık kıymet nedeniyle 38.831.212 milyar lira bakiye gösterirken, 2002 yılında 350.937 milyar liralık nominal değerli menkul kıymet itfası ile 2001 yılı karının dağıtım sonrası Hazine'ye devredilecek tutarın nakit ödenmeyerek 2006 vadeli kıymetlerden 2.525.204 milyar liralık kısmının erken itfası yoluyla mahsup edilmesi, 7 Şubat 2002 tarihinde IMF'ye geri ödemesi yapılan Ek Rezerv Kolaylığının 2001 yılında Hazine'ye aktarılması için alınan 2.959 milyon SDR' lik kıymet ile kar dağıtım sonrası devredilecek tutarın mahsubu çerçevesinde 272 milyon SDR'lik menkul kıymetin erken itfası sonucu 2002 yıl sonu itibarıyla 28.848.909 milyar lira bakiye göstermektedir.

Merkez Bankasının portföyündeki TL menkul kıymetler (ters repo ile satılanlar dahil) 31.12.2002 tarihindeki rayiç bedelleri ve dövizde endeksli kıymetler 31.12.2002 tarihine isabet eden getirileri ilave edilmek suretiyle değerlendirilmiştir.

Merkez Bankası'nın bankalarla yaptığı geri alım vaadiyle satım işlemleri nedeniyle; Menkul Değerler Cüzdanındaki hareketin, Bilançonun aktifinde yer alan Açık Piyasa İşlemleri "Röpor Borçluları" "Menkul" kalemindeki menkul değerler ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

6. İç Krediler

Bankacılık Sektörü ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na kullanılan kredileri içeren bu kalemin yıl sonu bakiyesi 262.804.388 milyon liranın 12.804.388 milyon liralık kısmı yabancı para, 250.000.000 milyon liralık kısmı Türk lirasından oluşmaktadır.

Bankamızca, Hazine Müsteşarlığı'nca döviz cinsinden ihraç edilen yılda bir faiz ödemeli özel tertip devlet tahvilinin teminata alınması karşılığında, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na kullanılan toplam 750 trilyon liralık avans kredisinin 2002 yılında vadesi gelen 500 trilyon liralık kısmı tahsil edilmiştir.

	Milyon TL
A) Bankacılık Sektörü	12.804.388
a) Reeskont Kredileri	12.804.388
b) 1211 S.K. 40/1-c Kapsamında Kullanılan Krediler	-
c) Diğer	-
B) TMSF'na Kullanılan Krediler	250.000.000
TOPLAM	262.804.388

7. Açık Piyasa İşlemleri

Yıl sonu bakiyesi geçen yıla göre 4.942.991.183 milyon lira azalış ile 2.071.599.997 milyon lira olan bu kalem; Bankaların Merkez Bankası'na olan Menkul Değer Röpor işlemlerinden 2.070.499.997 milyon liralık menkul kıymet borçları ile bankalararası para piyasası işlemlerinden 1.100.000 milyon liralık borçlarını göstermektedir.

8. Dış Krediler

Sudan Merkez Bankası ile Merkez Bankası arasında imzalanan Bankacılık Anlaşması uyarınca, Rusya Fedarasyonu'na Toprak Mahsulleri Ofisi'nce yapılan buğday ihracatı karşılığında Vnesheconombank tarafından düzenlenen ve Merkez Bankası'nca satın alınan senetler karşılığında ve 31 Aralık 1990 tarihinde sona erdirilen Merkez Bankası ve Arnavutluk Merkez Bankası arasındaki Bankacılık Düzenlemesi kapsamında tahsil edilemeyen alacaklar nedeniyle kullanılan krediler, imzalanan erteleme anlaşmaları çerçevesinde tahsil edilmekte olup, 2001 yıl sonunda 182.846.034 ABD doları olan kredi alacağı 2002 yıl sonunda 153.946.726,55 ABD doları karşılığı 251.626.078 milyon lira olmuştur.

9. İştirakler

Yıl sonu itibariyle bakiyesi 7.819.173 milyon lira olup, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 3. maddesi gereğince Merkez Bankası'nın, Bank For International Settlements Basle'deki 5.000.000 altın karşılığı İsviçre frangı ile Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)'deki 9.543,90 EURO'luk iştirakini göstermektedir. Bu iştirakler 1 altın İsviçre frangı=1.560.583 lira ve 1 EURO=1.703.477 lira üzerinden değerlendirilmiştir.

10. Gayrimenkuller ve Demirbaşlar

Bu kalem, Merkez Bankası'nın sahip olduğu bina, arsa ve demirbaşlardan oluşmaktadır.

Arsalar hariç yeniden değerlemeye tabi tutulan gayrimenkullerin yeniden değerlendirilmiş bedelleri toplamı 156.530.293 milyon liradan, binalar için maliyet bedelleri üzerinden ayrılan amortismanlar ile her yıl yeniden değerlemeye tabi tutulan birikmiş amortismanlar toplamı 11.451.423 milyon liranın düşülmesinden sonra gayrimenkullerin net değeri 145.078.870 milyon lira olup, 90.991.253 milyon liraya sigortalıdır.

1990 yılından bu yana yeniden değerlemeye tabi tutulmayan demirbaşların daha önceki yıllarda yapılan yeniden değerlendirme dahil tutarı 28.786.952 milyon liradan, birikmiş amortisman tutarı 18.233.796 milyon lira düşüldükten sonra kalan net değeri 10.553.155 milyon lira olup, 17.991.240 milyon liraya sigortalıdır.

11. Takipteki Alacaklar

Irak Merkez Bankası'ndan 1.164.180.050,89 ABD doları kredi alacağımız karşılığı 1.902.853.457 milyon lira ile Irak Bekhme Barajı projesi kapsamında Enka İnşaat ve Sanayii AŞ. den satın alınan senetler karşılığı kullanılan 92.574.475,48 ABD doları karşılığı 151.313.073 milyon lira ve bu alacaklar için ayrılan toplam 2.054.166.530 milyon lira karşılığın netleştirildiği bu kalem yıl sonu itibarıyla bakiye göstermemektedir.

12. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü

IMF tarafından ülkemize tahsis edilmiş ve Hazine Müsteşarlığı'na kullanılmış 112.307.000 SDR karşılığı 249.887.118 milyon lira tutarındaki Hazine yükümlülüğünü göstermekte olup, pasifte "SDR Tahsisatı" kalemi ile karşılıklı olarak gösterilmektedir.

13. Değerleme Hesabı

T.C. Merkez Bankası Kanunu'nun 61. maddesinin 25.04.2001 tarih, 4651 sayılı Kanun ile değiştirilen şekli ile bilançonun aktif ve pasifindeki altın ve dövizlerin yeniden değerlendirilmesi sonucu oluşan gerçekleşmemiş giderlerin takip edildiği hesap olup, 2002 yıl sonu itibarıyla oluşan lehte kur farkı pasifte izlendiğinden bakiye göstermemektedir.

14. Faiz ve Gelir Reeskontları

31.12.2002 tarihinde tahakkuk eden faiz ve gelir reeskontlarının bakiyesi 27.166.626 milyon liradır.

15. Muvakkat Borçlular

Yıl sonu bakiyesi 190.892.239 milyon lira olan bu hesabın 181.761.117 milyon lirası Türk parası, 9.131.122 milyon lirası ise yabancı para cinsinden olan alacakları göstermekte olup, Türk parası cinsinden alacakların dökümü aşağıda gösterilmiştir.

	Milyon TL
-Avans ve Depozitolar	825.096
-Ödenecek Kurumlar vergisinden mahsup edilecek geçici vergi,gelir vergisi ve fon payı	176.270.605
- Diğer	4.665.416
TOPLAM	181.761.117

16. Diğer Aktifler

Yıl sonu bakiyesi 216.449.755 milyon lira olan bu hesabın, 198.380.144 milyon lirası Türk parası, 18.069.611 milyon lirası ise yabancı para cinsinden alacaklarımızı göstermektedir.

PASİF HESAPLAR:

1. Tedavüldeki Banknotlar

2001 yıl sonu bakiyesi 5.282.659.962 milyon lira olan ve Merkez Bankası Kanunu'nun 36. maddesi ile verilen yetkiye dayanılarak tedavüle çıkarılan banknotlar, 2.352.961.930 milyon lira artış göstererek yıl sonunda 7.635.621.892 milyon liraya ulaşmıştır.

2. Hazine'nin Alacakları

A- Altın :

345.574,68 safi gram karşılığı, 6.224.369 milyon liralık Hazine'nin altın alacağındaki geçen yıla göre 1.801.952 milyon liralık artış 2002 yılı içinde Türk lirasının ABD doları karşısında değer kaybetmesi nedeniyle ortaya çıkan lehte kur farkından ileri gelmiştir.

B- Rezerv Dilimi İmkânı :

Türkiye olarak IMF nezdinde, ülke kotası olan 964 milyon SDR'nin altın ve yabancı para olarak ödenen kısmı dolayısıyla, Hazine'nin 112.775.000 SDR tutarında Rezerv Dilimi İmkânı bulunmaktadır. Aktifte "Döviz Borçluları" kaleminde "Rezerv Dilimi Pozisyonu" ile karşılıklı gösterilmekte olup, bu kalemin yıl sonu bakiyesi 250.928.435 milyon liradır.

C- Diğer :

Hazine'nin çeşitli işlemlerinden doğan alacak ve borçlarının netleştirilmiş tutarı olup 100.767.720 milyon liralık alacak bakiyesi göstermektedir.

3. Döviz Alacaklıları

Hariçteki muhabirlere olan, konvertibl dövizlerden 24.638.502 milyon lira, konvertibl olmayan dövizlerden 82.242.870 milyon lira olmak üzere toplam 106.881.372 milyon liralık Merkez Bankası borcunu göstermektedir.

A- Konvertibl:

Geçen yıla göre 3.955.459 milyon lira azalış göstererek, 24.638.502 milyon lira olan Konvertibl Döviz Alacaklıları, Hariçteki Muhabir Hesapları ile yurt dışı bankaların Merkez Bankası nezdindeki hesaplarından oluşmaktadır.

B- Konvertibl Olmayan:

İkili anlaşmalar gereğince anlaşma doları üzerinden açılan nostro hesaplar 50.316.806,27 Anlaşma doları karşılığı 82.242.870 milyon liradır.

4. Mevduat

Yıl sonunda 55.714.056.295 milyon lira bakiye gösteren hesabın Türk lirası ve yabancı para olarak dökümü aşağıda gösterilmiştir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

	TürkParası (Milyon TL)	Yabancı Para (Milyon TL)
A) Kamu Sektörü:	<u>334.394.472</u>	<u>3.893.760.827</u>
a) Hazine, Genel ve Katma Bütçeli İdareler	272.060.691	3.871.755.857
i) Hazine Hesapları	51.743.248	2.545.441.716
ii) Genel Bütçeli İdareler	77.534.562	1.326.314.141
iii) Katma Bütçeli İdareler	142.782.881	
b) Kamu İktisadi Kuruluşları	324.918	-
c) İktisadi Devlet Teşekkülleri	8.598	22.004.970
d) Diğer	62.000.265	-
B) Bankacılık Sektörü:	<u>2.791.824.356</u>	<u>10.719.474.791</u>
a) Yurt İçindeki Bankalar	1.119.031.760	3.274.658.553
b) Yurt Dışındaki Bankalar	809.244	-
c) Zorunlu Karşılıklar (TCMB Kanunu Madde 40)	1.671.841.000	7.444.816.238
i) Nakit	1.671.841.000	7.444.816.238
ii) Altın (Safi gram)	-	-
d) Diğer (Valörlü İşlemler)	142.352	-
C) Muhtelif	<u>807.444</u>	<u>23.259.402.503</u>
a) Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat Hesabı	-	23.041.336.124
b) Diğer	807.444	218.066.379
D) Uluslararası Kuruluşlar	<u>13.186.412.238</u>	-
E) Fonlar	<u>178.058.803</u>	<u>1.349.920.861</u>
a) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu	1.676.442	7.837.486
b) Diğer	176.382.361	1.342.083.375
Genel Toplam	<u>16.491.497.313</u>	<u>39.222.558.982</u>

5. Açık Piyasa İşlemleri

Yıl sonu bakiyesi 9.579.837.313 milyon lira olan bu kalem, Merkez Bankası'nın bankalara menkul değer işlemlerinden doğan 2.075.937.313 milyon lira nakit borcu ile Bankalararası Para Piyasası işlemlerinden 7.503.900.000 milyon lira borcunu göstermektedir.

6. Dış Krediler

Garantisiz Ticari Borçları içeren bu kalemin, yıl sonu bakiyesi 13.088.703 milyon liradır.

7. İthalat Akreditif Bedelleri, Teminat ve Depozitolar

İthalat Yönetmelikleri gereğince Merkez Bankası'na yatırılan mal bedelleri ve teminatlar ile döviz satışı yapılmış akreditif işlemlerinin Türk lirası karşılıklarını içeren bu hesabın yıl sonu bakiyesi 653.217.592 milyon lira olup bu tutarın,

653.213.469 milyon lirası döviz satışı yapılmış ithalat akreditif işlemlerini, 4.122 milyon lirası ise Merkez Bankası'na yatırılan mal bedelleri ve teminatları göstermektedir.

8. Ödenecek Senet ve Havaleler

Yıl sonu bakiyesi 9.865.303 milyon lira olan bu hesabın 500 milyon lirası Türk parası, 9.864.475 milyon lirası konvertibl, 328 milyon lirası ise konvertibl olmayan dövizler üzerinden Merkez Bankası Şubelerince lehdarlarına ödenecek havale bedellerini göstermektedir.

9. SDR Tahsisatı

IMF tarafından ülkemize tahsis edilmiş ve Hazine Müsteşarlığı'na kullanılmış 112.307.000 SDR karşılığı 249.887.118 milyon liralık IMF'e olan yükümlülüğü göstermekte olup, aktifte "SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü" kalemiyle karşılıklı olarak gösterilmektedir.

10. Sermaye

25 milyar Türk lirası olan Merkez Bankası sermayesi, 1211 Sayılı Kanun'un 5. maddesi gereğince her biri 100.000 lira itibari kıymette, 250.000 hissedenden ibaret olup, hisse senetlerinin sınıflarına göre dökümü aşağıda yapılmıştır.

Sınıfı	Adedi	Toplam İçindeki yüzdesi	(Milyon TL) TL Tutarı
A	136.800	54,72	13.680
B	64.049	25,62	6.405
C	625	0,25	62
D (*)	48.526	19,41	4.853
	250.000	100.00	25.000

(*) Medeni Kanun uyarınca Hazine'ye intikal eden 38 adet hisse D sınıfında izlenmektedir.

11. İhtiyat Akçesi

Yıl sonu bakiyesi 2.600.556.142 milyon lira olan bu kalem, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 59. ve 60. maddeleri gereğince ayrılmış bulunan

İhtiyat Akçeleri ile 2791 ve 3094 sayılı Kanunlar gereği meydana gelen Yeniden Değerleme Fonlarını içermektedir.

	Milyon TL
A. Adi İhtiyat Akçesi (1211 S.K. Madde 60)	1.757.820.871
B. Fevkalade İhtiyat Akçesi (1211 S.K. Madde 60)	703.153.250
C. Hususi İhtiyat Akçesi (1211 S.K. Madde 59)	68.147
D. Değer Artış Fonu (2791 ve 3094 S. Kanunlar)	139.423.203
E. Maliyet Artış Fonu (49 Seri No.lu K.V. Genel Teb.)	90.671
TOPLAM	2.600.556.142

12. Karşılıklar

Yıl sonu bakiyesi 79.566.879 milyon lira olan bu kalem, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 59. maddesi gereğince; gayri safi kardan, Merkez Bankasına özgü işlemler dolayısıyla meydana gelebilecek riskleri karşılamak üzere ayrılmış olan karşılıkları, yıl içinde ayrılan kıymet yollaması dahili sigorta karşılıklarını, 2001 yılından başlamak üzere Merkez Bankası mensupları için ayrılan emekli ikramiye ve kıdem tazminatı karşılıkları ve dönem karı üzerinden ödenecek Kurumlar Vergisi ve fon payı için ayrılan vergi karşılıklarını göstermektedir.

	Milyon TL
A. Emekli ikramiye ve kıdem tazminatı karşılıkları	31.944.460
B. Vergi Karşılıkları	29.301.189
C. Diğer Karşılıklar	18.321.230
TOPLAM	79.566.879

13. Değerleme Hesabı

2002 yıl sonunda, Merkez Bankası bilançosunun aktif ve pasifindeki altın, döviz ve efektiflerin yeniden değerlendirilmesi sonucu oluşan lehte kur farkı 1.146.601.172 milyon liradır.

14. Faiz ve Gider Reeskontları

31.12.2002 tarihi itibarıyla faiz ve gider reeskontları 2.654.680.312 milyon lira olup, büyük bir kısmını Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat hesaplarına ilişkin faiz reeskontları oluşturmaktadır.

15. Muvakkat Alacaklılar

Yıl sonu bakiyesi 77.426.900 milyon lira olan bu hesabın 1.054.842 milyon lirası Türk parası, 76.372.058 milyon lirası da yabancı para cinsinden Merkez Bankası borçlarını göstermektedir.

16. Diğer Pasifler

3.579.233 milyon lirası Türk parası ve 31.733.189 milyon lirası yabancı para cinsinden olmak üzere Merkez Bankası'nın yıl sonu itibarıyla toplam 35.312.422 milyon liralık borçlarını göstermektedir.

VI.2. 2002 YILI KÂRI VE DAĞITIMI

2001 yılında Şubat krizini takiben piyasanın repo işlemleri yoluyla fonlanması, gerçekleştirilen bankacılık operasyonu çerçevesinde Kamu ve Fon Bankalarının gecelik borçlanma ihtiyaçlarının ortadan kaldırılması için Hazine tarafından söz konusu Bankalara verilen DİBS'lerin Merkez Bankası tarafından kesin alım işlemine tabi tutulması Merkez Bankası'nın 2001 yılını 6.764.813.830 milyon lira kâr ile kapatması sonucunu getirmiştir. Kârın dağıtılması sonucu Hazine'ye aktarılması gereken 3.001.972.873 milyon liranın parasallaşmaya yol açmaması için imzalanan protokol gereğince daha önce Hazine tarafından ihraç edilmiş DİBS'lerin kupon ödemeleri ve anapara erken itfaları için kullanılmıştır.

2002 yılında ise bankacılık operasyonu sonrasında piyasada ortaya çıkan fazla likiditenin çekilmesinde ters repo işlemlerinin ve Bankalararası Para Piyasası'nda alım yönlü işlemlerin kullanılması sonucu açık piyasa işlemleri karları yüzde 77 oranında azalırken, BPP işlemleri nedeniyle ödenen faizler yüzde 63 oranında artmıştır.

Menkul değerler cüzdanındaki kıymetlerle ilgili olarak gerçekleştirilen erken itfalar ve kıymetlerin kupon faizlerinin endeksli olduğu TÜFE'nin düşmesinin yanı sıra uluslararası finansal kuruluşlarca çıkarılmış menkul kıymetlerin faiz oranlarındaki düşüşün etkisiyle, borsa rayıcı ile değerlendirilen menkul kıymetlerin değerlendirme farkı gelirlerinin yüzde 84 azalması, 2002 yılı faiz gelirlerinin yüzde 19 oranında düşmesinde etken olmuştur.

4651 sayılı Kanunla değişen Merkez Bankası Kanunu'nun 61. maddesi çerçevesinde, 2001 yılında itfa edilen dövizde endeksli menkul kıymetlere ilişkin olarak oluşan değerlendirme farkı 689.075.339 milyon lira gerçekleşmiş kur farkı gelirleri olarak kaydedilmiştir.

Gider kalemleri içinde önemli bir paya sahip olan KMDT hesaplarına ödenen faizler kurlarda meydana gelen artışa rağmen faiz oranlarının düşürülmesi sonucu 2002 yılında bir önceki yıla göre yüzde 6 oranında azalmıştır.

Gider kalemleri bazında, Bankanın operasyonel aktiviteleri için son iki yılda yapılan cari harcamaların 1994 fiyatlarıyla reel dağılımı aşağıdaki gibidir.

	Milyon TL		
	01-02		
Reel (1994 fiyatlarıyla)	2001	2002	% Değişim
I-Personel Giderleri	2.934.230	3.239.579	10
II-Diğer Giderler	489.496	736.328	50
III-Banknot Tabı Giderleri	519.281	563.418	8
TOPLAM	3.943.007	4.539.325	15

Personel giderleri, aylıkların yanısıra eğitim ve sosyal güvenlik giderleri gibi diğer giderleri de kapsamaktadır.

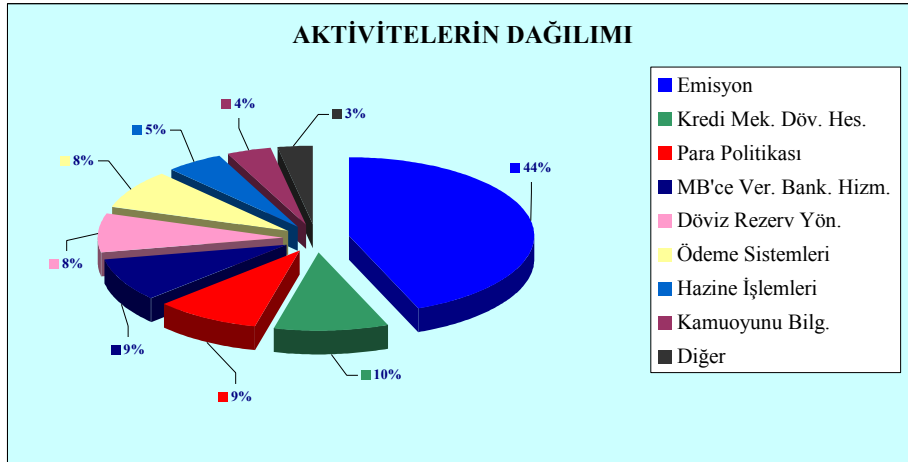
2001'e kadar giderek azalan personel giderlerine ilişkin giderler ile diğer giderlerde 2002 yılında bir artış gözlenmektedir.

- ✓ **Personel giderlerindeki artış**, daha az sayıda ancak daha donanımlı eleman istihdam edilmesi politikası çerçevesinde 1991 yılında 8101 olan ve 2002 sonunda %33 azalarak 5423 kişiye inen personel sayısındaki azalışa paralel olarak personel giderlerinin de reel anlamda %20 azalmasına karşın, Merkez Bankası'nın çalışanlarına karşı toplam emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğünün bilançoda gösterilmesini teminen, uluslararası muhasebe standartları çerçevesinde 2001 yılından başlamak üzere, bilanço tarihinde, tüm çalışanların hizmet süreleri esas alınmak suretiyle hesaplanarak ayrılan emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı karşılıklarından kaynaklanmaktadır.
- ✓ **Diğer giderlerdeki artış**, bankanın efektif sevkiyatlarının, her türlü riske karşı gerekli önlemlerin alınarak güven içerisinde yapılmasını teminen 2002 yılında yurtiçi efektif sevkiyatında harici sigorta uygulamasına başlanması ve Euro'nun tedavüle çıkması nedeniyle Avrupa Para Birliğine üye ülkelerin paralarının dönüşümü için yapılan harcamalardan kaynaklanmaktadır.

Diğer harcama kalemlerinde ise önemli bir değişim görülmemektedir.

Merkez Bankası, Kanunu ile kendisine verilen emisyon, para politikasının belirlenmesi, fiyat istikrarının sağlanması ve ülkenin döviz rezerv yönetimi gibi temel görevleri yerine getirmek ve teknolojik gelişmelerin de gerisinde kalmamak üzere gerek cari gerekse yatırım harcamalarında azami tasarrufa da özen göstererek bütçesini hazırlamaktadır.

Merkez Bankasının 2002 yılı bütçe harcamalarının dağılımına bakıldığında, temel fonksiyonlarından emisyonun yüzde 44, para politikasının yüzde 9, Merkez Bankası'nca verilen bankacılık hizmetlerinin yüzde 9, döviz rezerv yönetiminin yüzde 8'lik paya sahip olduğu görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Bu gelişmeler paralelinde Merkez Bankası'nın 2002 yılı Bilanço kârı 60.617.037 milyon lira olarak gerçekleşmiştir.

KÂR ve ZARAR HESABI (Milyon TL)	31.12.2001 BİLANÇO	31.12.2002 BİLANÇO	31.12.2001- DEĞİŞİM	31.12.2002 DEĞİŞİM %
I- FAİZ GELİRLERİ	7.890.953.442	6.385.249.096	-1.505.704.345	-19
1- Kredilerden alınan faizler	447.967.799	427.772.051	-20.195.748	-5
2- Hariçteki Muhabir Hesaplarından alınan faizler	1.068.862.773	1.045.635.140	-23.227.633	-2
3- Açık Piyasa İşlemlerinden alınan faizler	4.489.683.150	4.548.797.857	59.114.706	1
4- Alınan diğer faizler	67.142.645	71.963.774	4.821.129	7
5- TL ve döviz menkul kıymetler değerlemesi	1.817.297.074	291.080.274	-1.526.216.800	-84
II- FAİZ DIŞI GELİRLER	7.355.641.915	2.579.911.157	-4.775.730.759	-65
6- Açık piyasa işlemleri kârları	6.960.621.447	1.625.229.324	-5.335.392.123	-77
7- Komisyon ve hizmet gelirleri	24.572.244	18.117.466	-6.454.778	-26
8- Altın ve kambiyo kârları	370.448.225	247.489.028	-122.959.197	-33
9- Gerçekleşmiş kur farkı gelirleri		689.075.339	689.075.339	100
III- İŞTİRAK GELİRLERİ	2.919.532	4.034.811	1.115.279	38
GELİRLER TOPLAMI.....	15.249.514.889	8.969.195.064	-6.280.319.825	-41
IV-FAİZ GİDERLERİ	5.121.052.281	6.619.150.311	1.498.098.030	29
1- KMDT hesaplarına ödenen faizler	2.116.900.188	1.986.287.624	-130.612.564	-6
2- Hariçteki muhabir hesaplarına ödenen faizler	807.444	418.266	-389.178	-48
3- IMF faiz ödemeleri	728.295.924	529.588.294	-198.707.630	-27
4- Bankalara ödenen mevduat faizleri	249.265.996	846.133.900	596.867.904	239
5- BPP işlemlerine ödenen faizler	1.805.943.086	2.935.201.717	1.129.258.631	63
6- TL ve döviz menkul kıymetler değerlemesi	219.839.643	321.520.510	101.680.867	46
V- FAİZ DIŞI GİDERLER	3.181.856.439	1.986.037.415	-1.195.819.025	-38
7- Hariçteki muhabirlere ödenen faiz dışı giderler	207.234.975	147.817.576	-59.417.399	-29
8- Açık piyasa işlemleri zararları	1.712.219.715	974.551.711	-737.668.004	-43
9- Komisyon giderleri	126.725.645	61.291.065	-65.434.580	-52
10- Çeşitli fonlara iştirak hisseleri	34.742.140	334.365.157	299.623.017	862
11- Altın ve kambiyo zararları	106.545.757	16.593.095	-89.952.662	-84
12- Gerçekleşmiş kur farkı giderleri		162.391.697	162.391.697	100
13- Amortismanlar	4.386.701	5.362.979	976.277	22
14- Karşılıklar	990.001.505	283.664.134	-706.337.371	-71
VI- GENEL GİDERLER	181.792.339	303.390.301	121.597.962	67
1- Personel giderleri	135.282.684	216.520.481	81.237.797	60
2- Diğer giderler	46.509.655	86.869.820	40.360.165	87
GİDERLER TOPLAMI.....	8.484.701.059	8.908.578.027	423.876.968	5
VERGİ ÖNCESİ KÂR	6.764.813.830	60.617.037	-6.704.196.793	-99
VERGİ KARŞILIĞI	1.610.345.607	29.301.189	-1.581.044.418	-98
NET KÂR	5.154.468.223	31.315.848	-5.123.152.375	-99

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Merkez Bankası'nın 2002 yılı Bilanço kârı 60.617.037 milyon liranın 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 60. maddesi gereğince aşağıdaki gibi dağıtılması öngörülmektedir.

	Milyon TL	Milyon TL
2002 Yılı Safi Kârı		60.617.037
1. İhtiyat Akçeleri		<u>16.972.620</u>
Adi İhtiyat	12.123.407	
Fevkalade İhtiyat	4.849.213	
2. Hissedarlara		<u>2.505</u>
İlk Kâr Hissesi	1.500	
İkinci Kâr Hissesi	1.500	
Gelir Vergisi st. ve Fon Payı	- 495	
3. Memurlara temettü	2.120.000	<u>2.120.000</u>
4. Vergiler ve Fon Payı		<u>29.301.189</u>
Kurumlar Vergisi	26.636.995	
Gelir Vergisi	450	
Fon Payı	2.663.744	
Kalan		<u>12.220.723</u>

Bu dağıtıma göre 2002 yılı kârından hissedarlara düşen 3.000.000.000 liranın 250.000 hisseye bölünmesi sonucunda her hisseye brüt 12.000 lira düşmektedir.

Bu raporu Merkez Bankası Genel Kurulu'na sunarken, hissedarlara dağıtılacak kâr hisseleri ile Banka mensuplarına ödenecek temettünün 8 Nisan 2003 tarihinden itibaren ödenmeye başlanmasını onayınıza sunmaktayız. Son olarak, başarılı çalışmalarını nedeniyle bütün Merkez Bankası mensuplarına takdirlerimizi bildirmeyi görev sayarız.

**BİLANÇO
KÂR VE ZARAR
HESABI**

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BİLANÇOSU
31.12.2002 tarihinde sona eren 71. hesap devresi

A K T İ F	TÜRK LİRASI HESAP TUTARI TL	YABANCI PARA HESAP TUTARI TL	TÜRK LİRASI HESAP TOPLAMI TL	YABANCI PARA HESAP TOPLAMI TL	GENEL TOPLAM TL
I- Altın Mevcudu				2.091.219.643.180.000	
A- Uluslararası St. Olan (Safi Gr.).....116.103.752,76			58.146.923.670.000		2.149.366.566.850.000
B- Uluslararası St. Olmayan(Safi Gr.) 3.228.296,02					
II- Döviz Borçluları					
A- Konvertibl				43.815.572.588.240.000	
a- Efektif Deposu.....		1.056.967.685.470.000			
b- Muhabir Hesapları.....		42.507.676.467.870.000			
c- Rezerv Dilimi Pozisyonu.....		250.928.434.900.000			
B- Konvertibl Olmayan				433.792.270.000	43.816.006.380.510.000
a- Efektif Deposu.....		423.050.890.000			
b- Muhabir Hesapları.....		10.741.380.000			
III- Madeni Para			8.606.795.460.000		8.606.795.460.000
IV- Dahildeki Muhabirler			898.133	2.689.095.120.000.000	2.689.095.120.898.133
V- Menkul Değerler Cüzdamı					
A- Devlet İç Borçlanma Senetleri					
a- Kuponlu.....	19.107.417.894.968.937	9.741.490.625.900.000	19.107.417.894.968.937	9.741.490.625.900.000	
b- Kuponuz.....					
B- Diğer.....					28.848.908.520.868.937
VI- İç Krediler					
A- Bankacılık Sektörü					
a- Reeskont Kredileri		12.804.388.470.000			
b- 1211 S.K. 40/1-c kap.Kul.Krediler				12.804.388.470.000	
c- Diğer					
B. TMSF'na Kullandırılan Krediler			250.000.000.000.000		262.804.388.470.000
VII- Açık Piyasa İşlemleri					
A- Rapor Borçluları.....					
a. Nakit					
i- Döviz.....					
ii- Menkul Değer.....					
b- Menkul.....	2.070.499.996.830.000		2.070.499.996.830.000		
B- Diğer.....			1.100.000.000.000		2.071.599.996.830.000
VIII- Dış Krediler				251.626.078.490.000	251.626.078.490.000
IX- İştirakler				7.819.172.810.000	7.819.172.810.000
X- Gayrimenkuller ve Demirbaşlar					
A- Gayrimenkuller					
Amortismanlar(-)	156.530.293.321.781		145.078.870.344.943		
	-11.451.422.976.838				
B- Demirbaşlar					
Amortismanlar(-)	28.786.951.567.458		10.553.155.109.715		
	-18.233.796.457.743				
XI- Takipteki Alacaklar				2.054.166.530.090.000	
A- Takipteki Alacaklar					
B- Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)			-2.054.166.530.090.000		
XII- SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü				249.887.118.050.000	249.887.118.050.000
XIII- Değerleme Hesabı					
XIV- Faiz ve Gelir Reeskontları			27.166.626.043.333		27.166.626.043.333
XV- Muvakkat Borçlular			181.761.116.685.530	9.131.122.680.000	190.892.239.365.530
XVI- Diğer Aktifler			198.380.143.477.707	18.069.611.460.000	216.449.754.937.707
NAZIM HESAPLAR					278.985.992.012.819.836
T O P L A M.....			20.004.544.993.398.298	60.941.315.791.640.000	80.945.860.785.038.298

Binalar : 90.991.252.720.000 Liraya sigortalıdır.
Demirbaşlar : 17.991.239.682.450 Liraya sigortalıdır.

Reeskont ve avans işlemlerinde uygulanan iskonto ve faiz oranları:
Vadelerine en çok 3 ay kalan senetler karşılığında yapılacak :
-Reeskont işlemlerinde..... % 55.00
-Avans İşlemlerinde..... % 64.00

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BİLANÇOSU
31.12.2002 tarihinde sona eren 71. hesap devresi

P A S İ F	TÜRK LİRASI HESAP TUTARI TL.	YABANCI PARA HESAP TUTARI TL.	TÜRK LİRASI HESAP TOPLAMI TL.	YABANCI PARA HESAP TOPLAMI TL.	GENEL TOPLAM TL.
I. Tedavüldeki Banknotlar			7.635.621.891.872.500		7.635.621.891.872.500
II. Hazine'nin Alacakları			6.224.368.650.000	250.928.434.900.000	357.920.523.494.135
A. Altın (Safi Gr.)	345.574,68			24.352.240.000	
B. Rezerv Diliği İmkânı					
C. Diğer (Net)			100.743.367.704.135		
III. Döviz Alacakları				24.638.501.740.000	106.881.371.900.000
A. Konvertibl.....				82.242.870.160.000	
B. Konvertibl olmayan					
IV. Mevduat					
A. Kamu Sektörü					
a. Hazine Genel ve Katma Bütçeli İdareler	272.060.690.764.877	3.871.755.856.740.000			
b. Kamu İkt. Kuruluşları	324.917.786.966				
c. İktisadi Dev. Teşekkülleri	8.597.584.888	22.004.970.380.000			
d. Diğer (Belediyeler ve Özel İdareler)	62.000.265.352.976		334.394.471.489.707	3.893.760.827.120.000	
B. Bankacılık Sektörü					
a. Yurtiçindeki Bankalar	1.119.031.760.463.593	3.274.658.552.640.000			
b. Yurtdışındaki Bankalar	809.243.890.155				
c. Zorunlu Karşılıklar (1211 S.K. Md. 40)..					
i. Nakit	1.671.841.000.000.000	7.444.816.237.810.000			
ii. Altın (Safi Gr.)					
d. Diğer (Valörlü İşlemler)	142.352.170.000		2.791.824.356.523.748	10.719.474.790.450.000	
C. Muhtelif					
a. K.M.D. Tevdiatı		23.041.336.124.460.000			
b. Diğer.....	807.444.333.521	218.066.378.970.000	807.444.333.521	23.259.402.503.430.000	
D. Uluslararası Kuruluşlar			13.186.412.237.660.681		
E. Fonlar					
a. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu	1.676.441.728.782	7.837.485.970.000			
b. Diğer	176.382.361.229.018	1.342.083.374.830.000	178.058.802.957.800	1.349.920.860.800.000	55.714.056.294.765.457
V. Açık Piyasa İşlemleri					
A. Röpör Alacakları					
a. Nakit					
i. Döviz	2.075.937.312.890.000		2.075.937.312.890.000		
ii. Menkul Değer.....					
b. Menkul					
B. Diğer			7.503.900.000.000.000		9.579.837.312.890.000
VI. Dış Krediler					
A. Kısa Vadeli.....				13.088.702.850.000	13.088.702.850.000
B. Orta ve Uzun Vadeli.....					
VII. İthalat Akreditif Bedelleri, Teminat ve Depozitolar					
A. Döviz Satış Yapılmış Akreditif Bedelleri				653.213.469.380.000	
B. Mal Bedeli ve Teminatlar			4.122.305.396		653.217.591.685.396
VIII. Ödenecek Senet ve Havaletler			500.240.000	9.864.802.780.000	9.865.303.020.000
IX. SDR Tahsisatı				249.887.118.040.000	249.887.118.040.000
X. Sermaye			25.000.000.000		25.000.000.000
XI. İhtiyat Akçesi					
A. Adi ve Fevkalade			2.460.974.121.582.900		
B. Hususi (Bank. Kan. Md.59)			68.146.636.985		
C. Değer Artış Fonu (2791 ve 3094 S.Kan.).....			139.423.202.677.763		
D. Maliyet Artış Fonu.....			90.671.228.069		
XII. Karşılıklar					
A. Emekli İkr. Ve Kıd. Tzm. Kar.....			31.944.460.234.141		
B. Vergi Karşılıkları.....			29.301.188.950.000		
C. Diğer Karşılıklar.....			18.321.230.214.100		79.566.879.398.241
XIII. Değerleme Hesabı			1.146.601.171.688.720		1.146.601.171.688.720
XIV. Faiz ve Gider Reeskontları			2.654.680.311.802.143		2.654.680.311.802.143
XV. Muvakkat Alacaklılar			1.054.842.001.146	76.372.057.750.000	77.426.899.751.146
XVI. Diğer Pasifler			3.579.232.581.248	31.733.188.740.000	35.312.421.321.248
XVII. Kar			31.315.848.433.595		31.315.848.433.595
TOPLAM.....			40.331.308.304.658.298	40.614.552.480.380.000	80.945.860.785.038.298
NAZIM HESAPLAR					278.985.992.012.819.836

ZARARLAR VE GİDERLER

	Türk Lirası (milyon)
Faiz Giderleri	6.619.150.311
Faiz Dışı Giderler	1.986.037.415
Personel Giderleri	216.520.481
Diğer Giderler	86.869.820
Kâr	60.617.037
TOPLAM	8.969.195.064

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

MERKEZ BANKASI'nın
Kâr ve Zarar Hesabı

KÂRLAR

	Türk Lirası	
Faiz Gelirleri	6.385.249.096	
Faiz Dışı Gelirler	2.579.911.157	
İştirakimiz Gelirleri	4.034.811	
TOPLAM	8.969.195.064	

MERKEZ BANKASI'NDA DENETİM

Bir anonim şirket olan Merkez Bankası bünyesinde bulunan bazı organlar tarafından denetlenmektedir. Kanun'un 24. maddesi gereğince *Denetleme Kurulu* Banka'nın tüm işlem ve hesaplarını denetlemekte ve hazırlanan rapor Genel Kurul'a sunulmaktadır. Denetleme Kurulu, denetim sırasında görüşlerini yazılı olarak Banka Meclisi'ne bildirdiği gibi, bir kopyasını da Başbakanlığa vermektedir.

Kanun'un 15. maddesi uyarınca *Genel Kurul*, Banka Meclisi'nce verilen yıllık raporu ve Denetleme Kurulu raporunu incelemek, Banka'nın bilanço, kar ve zarar hesabını incelemek ve karara bağlamak, Banka Meclisi ve Denetleme Kurulu'nu ibra etmek suretiyle Banka'yı denetlemektedir.

Diğer bir iç denetim mekanizması olarak Banka içinde *Teftiş Kurulu* tarafından da Banka işlemleri sürekli olarak denetlenmektedir. Bunun yanı sıra, Merkez Bankası'nın çalışmalarını ve politikalarını belirtilen amaçlara uygun bir şekilde yürüttüğünün piyasa katılımcıları ve kamuoyunca inanılır hale gelmesinde geriye dönük hesap kontrollerine dayanan soruşturma temelli klasik teftiş anlayışının yetersiz kaldığı ve yerini risklerin önceden belirlenerek tedbir alınmasına imkan tanıyan risk temelli proaktif denetim anlayışına bıraktığı görülmektedir. Dünyada önde gelen merkez bankalarında da iç denetim faaliyeti, kurumların risk yönetimi ve iç kontrol mekanizmalarını geliştirmeye yönelik bir güvence ve danışmanlık hizmeti olarak hızla yeniden yapılandırılmaktadır. Bu çerçevede, Merkez Bankası'ndaki iç denetim fonksiyonunun uluslararası alanda öngörülen standartlar ve uygulamalar paralelinde yeniden yapılandırılması kapsamında, Banka'nın faaliyetlerini geliştirmek, değer katmak ve hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak amacıyla, risk yönetimi, iç kontrol ve yönetim tarzı süreçlerinin geliştirilmesinde sistematik yöntemler kullanarak Banka yönetimine güvence sağlamak ve danışmanlık yapmak üzere *İç Denetim Genel Müdürlüğü* kurulmuş bulunmaktadır.

Banka'nın anonim şirket yapısında Genel Kurul'ca yapılan denetimin olağan ve olağanüstü toplantılarla sınırlı olması nedeniyle ve Banka'nın görevleri gereği Hazine ile olan yakın işbirliği dikkate alınarak Banka'nın en büyük hissedarı olan Hazine'ye *Başbakanlık* aracılığı ile özel bir denetim yetkisi verilmiştir. Başbakan, bu denetim yetkisini Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı aracılığı ile yürütmektedir.

İç denetime ilave olarak, Banka'nın mali tablolarının, kendi personeli olmayan ve Banka'yla herhangi bir organik bağı bulunmayan bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmesi (Merkez Bankası Kanunu, madde 42) öngörülmüştür. Bağımsız dış denetim, merkez bankacılığı standartlarını yükseltmenin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan bir çok ülke merkez bankasının yanı sıra Avrupa Merkez Bankası sistemi içindeki merkez bankalarının mali tablolarının yürürlükteki mali ve hukuki düzenlemeler ile muhasebe standartlarına uygunluğunun uluslararası denetim standartları çerçevesinde çalışan ve uluslararası tecrübeye sahip bağımsız dış denetim kuruluşlarınca denetlenmesi güven ve istikrarın sağlanmasında temel bir koşul olarak görülmektedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın yıllık bilançosu ve gelir tablosunun yürürlükteki mevzuata ve uluslararası muhasebe standartlarına uygunluğu da 2000 yılından bu yana denetlenmekte ve onaylanmaktadır. Bağımsız denetim raporları Bankamızın internet sayfasından kamuoyuna duyurulmakta ve Yıllık Rapor içinde yayımlanmaktadır.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.
2002
YETMİŞBİRİNCİ HESAP YILINA AİT
DENETLEME KURULU RAPORU

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 2002 Yılı Hesap Dönemi faaliyet ve sonuçları ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde Kurulumuzca incelenmiştir.

1. İdare Merkezi ve Şubelerde yapılan denetleme ve sayımlarda; yedek ve servis kasalarında bulunan nakit, altın, efektif ve kıymetli evrakın muhasebe ve mevcutlar defterlerindeki kayıtlarına uygun bulunduğu, bu kıymetlerin talimata göre muhafaza edilerek idare edildiği,

2. Banka hesaplarıyla ilgili defterlerin incelenmesinde; düzenli olarak mevzuata uygun tutulduğu, Banka işlemlerinde Bankamız Kanunu ve Ana Sözleşmesi Hükümlerine aykırı bir duruma rastlanmadığı, Banka'ca doğrudan ve dolaylı olarak açılan iç kredilerin öngörülen limitler dahilinde işlem gördüğü,

3. 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla düzenlenmiş bulunan "Bilanço" ile "Kâr ve Zarar Hesabının", Kanunda öngörülmüş bulunan değerlendirme ölçülerine göre tam olarak doğru bilgi verecek şekilde muhasebe kurallarına göre düzenlendiği, finansal nitelikte işlemlerin kaydedilmesinde, sınıflandırılmasında, özetlenmesinde ve mali tabloların genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine ve standartlarına bağlı kalınarak, çeşitli açılardan ve ayrı maksatlarla değerlendirmelere olanak sağlayacak gerçeklik, açıklık ve şeffaflıkta olduğu,

4. Sâfi kâr dağıtım tablosunun; 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 60. maddesine uygun olarak hazırlandığı,

5. Hukuki sorumlulukla ilgili olarak Banka'ca açılan davanın sonuçlanmamış olduğu Kurulumuzca tespit olunmuştur.

Sonuç olarak; düzenlenmesinde esas ve usul yönünden Banka Meclisi ile mutabık olduğumuz Bilanço ile Kâr ve Zarar Tablosu'nu Sayın Genel Kurul'un onayına saygılarımızla arz ederiz.

Denetleme Kurulu Üyesi
Mustafa Saim UYSAL

Denetleme Kurulu Üyesi
Necdet Kaya SEZER

Denetleme Kurulu Üyesi
Y.Emin TAYLAN

Denetleme Kurulu Üyesi
Ayce OVALIOĞLU

BAĞIMSIZ DENETİM RAPORLARI

Türkiye Cumhuriyet
Merkez Bankası A.Ş.'ne
Ankara

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.

1 Ocak 2002 – 31 Aralık 2002 Hesap Dönemine Ait Bağımsız Denetim Raporu

1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.'nin ("Banka") 31 Aralık 2002 tarihi itibariyle düzenlenmiş bilançosunu ve 1 Ocak 2002 – 31 Aralık 2002 dönemine ait kar ve zarar tablosunu denetlemiş bulunuyoruz. Bu mali tablolar Banka yönetiminin sorumluluğundadır. Bizim sorumluluğumuz yaptığımız denetim çalışmalarına dayanarak görüş bildirmektir.
2. Denetim çalışmalarımız, Uluslararası Denetim Standartları'na uygun olarak yapılmıştır. Bu standartlar, denetimin mali tablolarda önemli bir yanlışlığın olup olmadığı konusunda makul bir güvenceyi sağlamak üzere planlanmasını ve yapılmasını gerektirmektedir. Denetim çalışmaları, mali tablolardaki tutarlara ve açıklamalara baz olan kanıtların örnekleme yöntemiyle incelenmesini içerir. Denetim çalışmaları, aynı zamanda, uygulanan muhasebe ilkelerinin ve yönetim tarafından yapılan önemli muhasebe tahminlerinin ve genel olarak, mali tabloların sunumunun değerlendirilmesini de içerir. Denetimimizin, beyan ettiğimiz görüşümüze makul bir temel oluşturduğu kanısındayız.
3. Görüşümüze göre, ekli mali tablolar Banka'nın 31 Aralık 2002 tarihi itibariyle mali durumunu ve aynı tarihte sona eren yıla ait faaliyet sonucunu, tarihi maliyet esasına göre, Türkiye'de uygulanan mevzuata ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'na uygun olarak arzetmektedir.

4. Görüşümüzü etkilememekle birlikte aşağıdaki hususu belirtmek isteriz:

Banka, son üç yıllık kümülatif enflasyon oranının % 227 olarak gerçekleştiği yüksek enflasyonlu bir ekonomide faaliyet göstermektedir. Türkiye’de geçerli mevzuat ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu gereği Banka, kayıtlarını tarihi maliyet esasına göre tutmaktadır. Bu itibarla, aktifteki ve pasifteki parasal olmayan kalemlerin enflasyona göre endekslenmesi için ekli mali tablolarda herhangi bir düzeltme yapılmamıştır. Enflasyon muhasebesi düzeltmeleri Uluslararası Muhasebe Standartları’na göre hazırlanan ayrı bir raporda uygulanmıştır.

DRT DENETİM REVİZYON TASDİK
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.

Member Firm of **DELOITTE TOUCHE TOHMATSU**

Derya Özalp

Ankara, 3 Mart 2003

Türkiye Cumhuriyet
Merkez Bankası A.Ş.'ne
Ankara

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.

BAĞIMSIZ DENETİM RAPORU

1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.'nin ("Banka") 31 Aralık 2002 ve 2001 tarihli bilançoları ile aynı tarihte sona eren yıllara ait gelir, özsermaye ve nakit akım tablolarını denetlemiş bulunuyoruz. Söz konusu mali tablolar 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla Türk Lirasının satın alma gücüyle ifade edilmiştir. Hazırlanan mali tablolardan Banka yönetimi sorumludur. Bizim sorumluluğumuz, yaptığımız denetime dayanarak bu mali tablolar üzerinde görüş bildirmektir.
2. Denetimlerimiz Uluslararası Denetim Standartları'na uygun olarak yapılmıştır. Bu standartlar, denetimin mali tablolarda önemli bir yanlışlığın olup olmadığı konusunda makul bir güvenceyi sağlamak üzere planlanmasını ve yapılmasını gerektirmektedir. Denetim, mali tablolardaki tutarlara ve açıklamalara baz olan kanıtların, incelenmesini içerir. Denetim, aynı zamanda, uygulanan muhasebe ilkelerinin ve yönetim tarafından yapılan önemli muhasebe tahminlerinin ve genel olarak, mali tabloların sunumunun değerlendirilmesini de içerir. Denetimlerimizin, beyan ettiğimiz görüşümüze makul bir baz teşkil ettiği kanısındayız.
3. Görüşümüze göre, yukarıda bahsedilen mali tablolar Banka'nın 31 Aralık 2002 ve 2001 tarihleri itibarıyla mali durumunu ve aynı tarihlerde sona eren yıllara ait faaliyet sonuçlarını ve nakit akımlarını, Uluslararası Muhasebe Standartları'na uygun olarak arzetmektedir.

DRT DENETİM REVİZYON TASDİK
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.

Member Firm of **DELOITTE TOUCHE TOHMATSU**

Derya ÖZALP

Ankara, 6 Mart 2003

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.

**31 ARALIK 2002 VE 2001
TARİHLERİ İTİBARIYLA BİLANÇO**

(Tutarlar, Türk parasının 31 Aralık 2002'deki satın alma gücü ile Milyar TL olarak ifade edilmiştir (not 2)).

<u>AKTİFLER</u>	<u>Not</u>	2002	2001	ABD Doları	ABD Doları
		<u>Milyar TL</u>	<u>Milyar TL</u>	<u>Çevrimi</u> 2002 Milyon ABD Doları	<u>Çevrimi</u> 2001 Milyon ABD Doları
Nakit değerler ve bankalar	4	1,997,124	3,187,897	1,222	1,950
Altın rezervleri	5	2,149,367	1,998,090	1,315	1,222
Bankalar ve finansal kuruluşlarla bakiyeler	6	4,584,625	9,823,077	2,804	6,010
Ticari amaçlı menkul kıymetler	7	70,606,732	80,174,902	43,198	49,051
Hazine'den alacaklar	20	-	230,346	-	141
Krediler (net)	8	712,269	2,299,556	436	1,407
Satışa hazır iştirakler	9	7,819	7,475	5	5
Sabit kıymetler (net)	10	132,536	148,439	81	91
Muhtelif alacaklar ve diğer aktifler		199,424	85,822	122	53
AKTİF TOPLAMI		<u>80,389,896</u>	<u>97,955,604</u>	<u>49,183</u>	<u>59,930</u>

İlişikteki notlar bu tabloların tamamlayıcı parçasıdır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.

31 ARALIK 2002 VE 2001 TARİHLERİ İTİBARIYLA BİLANÇO

(Tutarlar, Türk parasının 31 Aralık 2002'deki satın alma gücü ile Milyar TL olarak ifade edilmiştir (not 2)).

<u>PASİFLER</u>	Not	2002	2001	ABD Doları Çevrimi	ABD Doları Çevrimi
		<u>Milyar TL</u>	<u>Milyar TL</u>	2002 Milyon <u>ABD Doları</u>	2001 Milyon <u>ABD Doları</u>
Tedavüldeki banknotlar	11	7,635,622	6,911,828	4,672	4,229
Hazine'ye borçlar	20	106,993	-	65	-
Bankalara ve diğer finansal kuruluşlara borçlar	12	21,385,301	25,326,805	13,084	15,495
İşçi dövizleri mevduatı	13	25,347,507	22,691,554	15,508	13,883
Kamu sektörü mevduatı		4,228,155	3,532,214	2,586	2,160
Diğer kuruluşlar mevduatı		1,746,853	1,650,348	1,069	1,010
Repo taahhütlerinden borçlar		2,075,937	1,384,889	1,270	847
Uluslararası Para Fonu'na borçlar	14	13,266,836	27,038,849	8,117	16,543
Kurumlar vergisi karşılığı	18	-	460,876	-	282
Karşılıklar	15	42,019	23,839	26	15
Muhtelif borçlar ve diğer yükümlülükler		791,023	766,324	484	469
Ertelenmiş vergi yükümlülüğü (net)	18	356,767	181,926	218	111
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER		76,983,013	89,969,452	47,099	55,044
ÖZKAYNAKLAR					
Sermaye	16	35,645	35,645	22	22
Yedekler		5,759,205	3,280,904	3,523	2,007
Birikmiş karlar/(zararlar)		(2,387,967)	4,669,603	(1,461)	2,857
ÖZKAYNAK TOPLAMI		3,406,883	7,986,152	2,084	4,886
PASİF TOPLAMI		80,389,896	97,955,604	49,183	59,930
TAAHHÜTLER VE YÜKÜMLÜLÜKLER	21	153,420,231	146,003,324	93,864	89,326

İlişikteki notlar bu tabloların tamamlayıcı parçasıdır.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.

**31 ARALIK 2002 VE 2001 TARİHLERİ İTİBARIYLA SONA
EREN HESAP DÖNEMİNE AİT GELİR TABLOSU**

(Tutarlar, Türk parasının 31 Aralık 2002'deki satın alma gücü ile Milyar TL olarak ifade edilmiştir (not 2)).

		2002	2001	ABD Doları Çevrimi 2002 Milyon ABD Doları	ABD Doları Çevrimi 2001 Milyon ABD Doları
	Not	Milyar TL	Milyar TL		
FAİZ GELİRLERİ					
Bankalardaki plasmanlardan alınan faizler		1,268,780	2,497,638	776	1,528
Menkul kıymetlerden alınan faizler		5,302,032	8,955,826	3,244	5,479
Kredilerden alınan faizler		76,151	208,508	47	128
Diğer faiz gelirleri		81,981	142,661	50	87
		<u>6,728,944</u>	<u>11,804,633</u>	<u>4,117</u>	<u>7,222</u>
FAİZ GİDERLERİ					
İşçi dövizlerine verilen faizler		(2,217,755)	(3,461,866)	(1,357)	(2,118)
Bankalara verilen faizler		(4,768,135)	(4,441,312)	(2,917)	(2,717)
Diğer mevduata verilen faizler		(135,324)	(39,931)	(83)	(24)
		<u>(7,121,214)</u>	<u>(7,943,109)</u>	<u>(4,357)</u>	<u>(4,859)</u>
NET FAİZ GELİRİ/(GİDERİ)		<u>(392,270)</u>	<u>3,861,524</u>	<u>(240)</u>	<u>2,363</u>
FAİZ DIŞI GELİRLER					
Açık piyasa işlemlerinden alınan faizler		1,884,690	12,336,454	1,153	7,548
Kur farkı gelirleri (net)		1,672,355	-	1,023	-
Komisyon ve hizmet gelirleri		27,673	39,556	17	24
Alınan temettüleri		4,544	5,111	3	3
		<u>3,589,262</u>	<u>12,381,121</u>	<u>2,196</u>	<u>7,575</u>
FAİZ DIŞI GİDERLER					
Açık piyasa işlemlerine verilen faizler		(1,121,162)	(3,119,083)	(686)	(1,908)
Kur farkı giderleri (net)		-	(579,982)	-	(355)
Komisyon gideri		(244,537)	(521,173)	(150)	(319)
Diğer faiz dışı giderler		(274,747)	(110,991)	(168)	(68)
		<u>(1,640,446)</u>	<u>(4,331,229)</u>	<u>(1,004)</u>	<u>(2,650)</u>
GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	17	<u>(677,525)</u>	<u>(2,276,066)</u>	<u>(415)</u>	<u>(1,393)</u>
PARASAL ZARAR VE VERGİ ÖNCESİ KAR		<u>879,021</u>	<u>9,635,350</u>	<u>537</u>	<u>5,895</u>
NET PARASAL POZİSYON ZARARI		<u>(1,363,710)</u>	<u>(2,151,843)</u>	<u>(834)</u>	<u>(1,317)</u>
VERGİ ÖNCESİ KAR/(ZARAR)		<u>(484,689)</u>	<u>7,483,507</u>	<u>(297)</u>	<u>4,578</u>
VERGİ KARŞILIĞI		<u>(247,023)</u>	<u>(2,091,148)</u>	<u>(151)</u>	<u>(1,279)</u>
NET DÖNEM KARI/(ZARARI)		<u>(731,712)</u>	<u>5,392,359</u>	<u>(448)</u>	<u>3,299</u>

İlişikteki notlar bu tabloların tamamlayıcı parçasıdır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.

**31 ARALIK 2002 VE 2001 TARİHLERİ İTİBARIYLA
ÖZKAYNAKLAR DEĞİŞİM TABLOSU**

(Tutarlar, Türk parasının 31 Aralık 2002'deki satın alma gücü ile Milyar TL olarak ifade edilmiştir (not 2)).

	Sermaye	Yedekler	Birikmiş Karlar/(Zararlar)	Toplam
	<u>Milyar TL</u>	<u>Milyar TL</u>	<u>Milyar TL</u>	<u>Milyar TL</u>
1 Ocak 2001 itibariyle	35,645	2,595,181	847,654	3,478,480
Yedeklere transferler	-	685,723	(685,723)	-
Ödenen temettüleri	-	-	(884,687)	(884,687)
Net dönem karı	-	-	5,392,359	5,392,359
31 Aralık 2001 İtibariyle	<u>35,645</u>	<u>3,280,904</u>	<u>4,669,603</u>	<u>7,986,152</u>
Yedeklere transferler	-	2,478,301	(2,478,301)	-
Ödenen temettüleri	-	-	(3,847,557)	(3,847,557)
Net dönem zararı	-	-	(731,712)	(731,712)
31 Aralık 2002 İtibariyle	<u><u>35,645</u></u>	<u><u>5,759,205</u></u>	<u><u>(2,387,967)</u></u>	<u><u>3,406,883</u></u>

İlişikteki notlar bu tabloların tamamlayıcı parçasıdır.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI A.Ş.

**31 ARALIK 2002 VE 2001 TARİHLERİ İTİBARIYLA SONA
EREN HESAP DÖNEMLERİNE AİT NAKİT AKIM TABLOSU**

(Tutarlar, Türk parasının 31 Aralık 2002'deki satın alma gücü ile Milyar TL olarak ifade edilmiştir (not 2)).

	2002 Milyar TL	2001 Milyar TL
İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIMLARI:		
Net Dönem Karı/(Zararı)	(731,712)	5,392,359
Faaliyetlerden Sağlanan Nakit Akımına Ulaşmak İçin Yapılan Düzeltmeler:		
Amortisman	20,392	21,890
Kıdem Tazminatı Karşılığı	7,687	6,723
Kredi Zararları Karşılığı	321,453	1,937,129
İŞLETME FAALİYETLERİNDEKİ DEĞİŞİKLİKLER:		
Altın Rezervleri	(151,277)	(284,534)
Menkul Değerler Portföyü	9,568,170	(35,194,030)
Bankalar Plasmanı	5,238,452	(2,534,967)
Krediler	1,265,834	(2,652,607)
Diğer Aktifler	(113,603)	(44,784)
Diğer Pasifler	35,193	(224,040)
Tedavüldeki Banknotlar	723,794	(2,395,369)
Bankalara Borçlar	(3,941,504)	7,685,437
Mevduat Hesapları	4,139,447	6,052,789
Kurumlar Vergisi	(460,876)	418,307
Ertelenmiş Vergi	174,841	(190,967)
İŞLETME FAALİYETLERİNDE KULLANILAN NAKİT	16,096,291	(22,006,664)
YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIMLARI:		
İştirak Yatırımları	(344)	(747)
Sabit Kıymet Alımları (Net)	(4,490)	(12,604)
YATIRIM FAALİYETLERİ İÇİN KULLANILAN NAKİT	(4,834)	(13,351)
FİNANSAL FAALİYETLERE İLİŞKİN NAKİT AKIMLARI:		
Hazine Alacakları	337,340	(294,163)
Uluslararası Para Fonu'na Borçlar	(13,772,013)	20,085,623
Ödenen Temettüleri	(3,847,557)	(884,687)
FİNANSAL FAALİYETLERDEN SAĞLANAN NAKİT	(17,282,230)	18,906,773
NAKİT DEĞERLERDEKİ NET ARTIŞ	(1,190,773)	(3,113,242)
DÖNEM BAŞINDAKİ NAKİT DEĞERLER	3,187,897	6,301,139
DÖNEM SONUNDAKİ NAKİT DEĞERLER	1,997,124	3,187,897

İlişikteki notlar bu tabloların tamamlayıcı parçasıdır.

Kapsamı Özel Olarak Belirlenmiş Denetim Çalışması

6 Mart 2003

Türkiye Cumhuriyet
Merkez Bankası A.Ş.'ne
Ankara

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş. ("Banka") ile üzerinde mutabakata varılan ve aşağıda sunulan hususlar ile ilgili çalışmaları gerçekleştirdik. Bu çalışmalar yalnızca;

- a. 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla Net Uluslararası Rezervler (NUR), Net İç Varlıklar (NİV) ve Para Tabanı tutarlarının 18 Ocak 2002 tarihli Niyet Mektubu'nda açıklandığı şekilde oluşturulduğunun incelenmesi,
- b. 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla NUR, NİV ve Para Tabanı tutarlarının NUR, NİV ve Para Tabanı için ilgili dönemde uygulanacak tanımlamalara uygun olarak oluşturulduğunun incelenmesi,
- c. Yukarıda (a) ve (b) paragraflarında belirtilen bilgilerin 31 Aralık 2001 ve 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla tam denetim kapsamında denetlenmiş ve Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre düzeltilmiş mali tablolar ile mutabakatının yapılması ile sınırlıdır.

Yukarıda belirtilen kapsam dışındaki hususlar kullanıcıların sorumluluğundadır.

Uyguladığımız prosedürler aşağıda sunulmuştur:

- 1) 18 Ocak 2002 ve 30 Temmuz 2002 tarihli Niyet Mektuplarını inceledik.
- 2) Banka tarafından hazırlanan NUR, NİV ve Para Tabanı tutarlarının, 18 Ocak 2002 tarihli Niyet Mektubu'nun Ek J bölümünde belirtilen tanımlara uygunluğunun mutabakatını yaptık.
- 3) T.C. Hazine Müsteşarlığı'ndan, ilgili bakiyeleri için, yazılı bağımsız mutabakat mektubu alınmıştır.

- 4) Banka tarafından hazırlanan NUR, NİV ve Para Tabanı bilgilerinin, Uluslararası Denetim Standartları'na uygun olarak denetlenmiş ve Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre hazırlanmış 31 Aralık 2001 ve 31 Aralık 2002 tarihli mali tablolarla mutabakatını yaptık.

Bulgular:

- 1) Özel finans kuruluşlarının Türk Lirası mevduat ve zorunlu karşılıkları, Banka tarafından Net İç Varlıklar içerisinde takip edilmektedir. Bu tutarlar, 24 Mayıs 2002 tarihinden sonra Para Tabanı içerisinde izlenilmeye başlanmıştır.
- 2) Banka tarafından hazırlanan bilgilerin denetlenmiş mali tablolar ile mutabakatı yapılırken, aşağıda belirtilen denetim düzeltmeleri, ilgili hesaplarda dikkate alınmıştır:
 - a) Banka tarafından faiz ve gelir reeskontları veya faiz ve gider reeskontları hesapları içerisinde takip edilen faiz gelir ve gider reeskontları, ilgili hesaplara eklenmiştir.
 - b) Banka tarafından Net İç Varlıklar içerisinde takip edilen, dış kredilere ilişkin karşılık gideri kredi bakiyesi ile netleştirilmiştir.

İstisna:

NUR, NİV ve Para Tabanı, ilgili dönemin son beş iş gününün ortalaması ile hesaplanmıştır. Tarafımızdan yapılan denetim 31 Aralık 2001 ve 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla gerçekleştirilmiş olup, ortalamaya giren önceki dört güne ait bilgiler üzerinde herhangi bir görüş beyan etmiyoruz.

Yukarıda sunulan bulgular ve istisna dışında, uyguladığımız prodesürler sonucu, 31 Aralık 2001 ve 31 Aralık 2002 tarihleri itibarıyla Banka tarafından yapılan NUR, NİV ve Para Tabanı hesaplamalarında bir hususa rastlanmamıştır.

DRT DENETİM REVİZYON TASDİK
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.
Member Firm of **DELOITTE TOUCHE TOHMATSU**

Derya ÖZALP

Ankara, 6 Mart 2003

Ek A — 31 Aralık 2001 tarihi itibarıyla NUR, NİV ve Para Tabanı
Ek B — 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla NUR, NİV ve Para Tabanı

Ek A — 31 Aralık 2001 tarihi itibarıyla NUR, NİV ve Para Tabanı

Performans Sabit *	Banka'ya Göre	Denetlenmiş Mali Tablolara Göre
5 Günlük Ortalama	31 Aralık 2001	31 Aralık 2001 **
	<u>Trilyon TL</u>	<u>Trilyon TL</u>
Para Tabanı	7,642	7,644
Net Dış Varlıklar	(11,447)	(12,134)
Net İç Varlıklar	(19,089)	(19,778)
Düzeltilici:	404	404
Düzeltilici sonrası Net İç Varlıklar	(19,493)	(20,182)

* 31 Aralık 2001 paritesi ve 31 Temmuz 2001 kurları kullanılarak hesaplanmıştır.

** Tutarlar, Türk parasının 31 Aralık 2001'deki satın alma gücü ile Milyar TL olarak ifade edilmiştir.

	Banka'ya Göre 31 Aralık 2001	Denetlenmiş Mali Tablolara Göre 31 Aralık 2001
	<u>Milyon ABD Doları</u>	<u>Milyon ABD Doları</u>
Net Uluslararası Rezervler	(4,289)	(4,509)

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Ek B — 31 Aralık 2002 tarihi itibariyle NUR, NİV ve Para Tabanı

Performans Sabit * 5 Günlük Ortalama	Banka'ya Göre	Denetlenmiş Mali Tablolara Göre
	31 Aralık 2002	31 Aralık 2002
	<u>Trilyon TL</u>	<u>Trilyon TL</u>
Para Tabanı	10,720	10,761
Tedavüldeki banknotlar	7,670	7,670
Bankaların TL mevduatları	3,050	3,091
Net Dış Varlıklar	3,216	2,490
Net Uluslararası Rezervler	13,884	13,854
Bankaların YP mevduatları	(8,874)	(8,877)
Orta vadeli dış krediler (net)	2,020	1,659
Diğer	(12,689)	(13,023)
Net İç Varlıklar	7,504	8,271
Net İç Varlıklar (1)	7,504	8,271
Hazine'nin IMF'e olan yükümlülüğü (2)	18,591	18,591
Orijinal vadesi 1 yıldan az olan Hazine'nin YP yükümlülüğü (3)	2,508	2,508
Net İç Varlıklar (Program tanımı) (1+2+3)	28,603	29,370

* 31 Aralık 2001 paritesi ve 31 Aralık 2001 kuru ile hesaplanmıştır.

Ek B — 31 Aralık 2002 tarihi itibariyle NUR, NİV ve Para Tabanı (devamı)

	Banka'ya Göre 31 Aralık 2002	Denetlenmiş Mali Tablolara Göre 31 Aralık 2002
	<u>Milyon ABD Doları</u>	<u>Milyon ABD Doları</u>
Net Dış Varlıklar	2,730	210
A-Net Uluslararası Rezervler (1-2+3)	10,042	9,936
1-Brüt Döviz Rezervleri	25,791	25,792
2- Brüt Uluslararası Yükümlülükleri	(15,749)	(15,856)
a- Bankalar döviz mevduatı	(6,296)	(6,307)
b- IMF	(7,615)	(7,660)
c- Diğer yükümlülükler	(1,838)	(1,889)
3- Vadeli İşlemler (net)	-	-
B- Orta Vadeli Dış Krediler(net)	1,403	149
C- Diğer	(8,715)	(9,875)

TÜRKİYE - IMF PARASAL İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE - IMF PARASAL İLİŞKİLERİ

Türkiye'nin 1947 yılından beri üyesi olduğu Uluslararası Para Fonu (IMF) ile ilişkiler açısından, mali ajan Hazine Müsteşarlığı, muhafaza kurumu ise Merkez Bankası olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, IMF'den SDR satın alma, geri ödeme, faiz ve diğer ödemeler mali ajan olması sıfatıyla, Türkiye adına işlem yapma yetkisine sahip olan Hazine Müsteşarlığı, söz konusu işlemlerin IMF'nin Merkez Bankası nezdindeki Türk lirası üzerinden tutulan 1 ve 2 numaralı hesapları ile menkul kıymetler hesabına yansıtılması Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilmektedir.

Türkiye'nin IMF üyeliği çerçevesinde 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla kotası 964 milyon SDR'dir. IMF nezdinde, kotanın döviz üzerinden nakit olarak ödenen kısmı olan 112 milyon SDR'lik rezerv pozisyonu mevcuttur.

2002 yılı içinde Fon'dan sağlanan 9.929,2 milyon SDR'lik kaynağın tamamı bütçe finansmanı amacıyla Merkez Bankası tarafından Müsteşarlık hesaplarına aktarılmış olup, 31 Aralık 2002 itibarıyla Hazine'nin IMF yükümlülüğü 10.290,7 milyon SDR'dir. 2001 yılında kullanılan Ek Rezerv Kolaylığı'nın tamamı 2002 yılında geri ödenmiştir. 2001 ve 2002 yıl sonları itibarıyla Fon'dan sağlanan kaynakların ayrıntısı aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

(SDR)	2002	2001
Kullanımlar	16.245.660.000	11.232.860.000
Acil Yardım	361.500.000	361.500.000
Rezerv Desteği Amaçlı	5.954.960.000	5.954.960.000
Ek Rezerv Kolaylığı		4.916.400.000
Doğrudan Hazine Kullanımı	9.929.200.000	

31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla IMF'nin Merkez Bankası nezdinde 17.097 milyon SDR karşılığı 29.024 trilyon Türk lirası mevcudu bulunmaktadır.

	Milyon TL	SDR
1 numaralı hesap	10.109.087.205	5.954.960.000
2 numaralı hesap	5.680	3.346
Menkul kıymetler hesabı	18.914.432.919	11.141.925.000
	29.023.525.804	17.096.888.346

IMF'nin 1 ve 2 numaralı hesapları, Merkez Bankası bilançosunun pasifinde Uluslararası Kuruluşlar Mevduatı başlığı altında izlenmektedir. Menkul kıymetler hesabı ise Nazım hesaplarda izlenmekte olup, Hazine Müsteşarlığı tarafından IMF lehine verilmiş ciro edilemez, faizsiz ve istendiğinde paraya çevrilebilir menkul kıymetlerden oluşmaktadır. Söz konusu menkul kıymetler, Türkiye'nin IMF üyeliği çerçevesinde geçerli bir döviz cinsinden nakit olarak ödenen kısım dışındaki Türk lirası cinsinden kota yükümlülüğü, bütçe finansmanı amaçlı SDR alımları ve IMF tarafından her yıl 30 Nisan'da gerçekleştirilen yeniden değerlemeler nedeniyle ihraç edilmiş kıymetlerdir.

Merkez Bankası ile Hazine Müsteşarlığı arasında, Türkiye ile Fon arasındaki ilişkileri açıklığa kavuşturmak amacıyla imzalanan 6 Mayıs 2002 tarihli protokole istinaden, Fon tarafından rezerv desteği amacıyla Banka hesaplarına aktarılan kaynakların TL-SDR kurundaki değişimler sonucu ortaya çıkan lehte veya aleyhte kur farkları, ay sonları itibarıya, Banka Kanunu'nun 61. Maddesi kapsamında kur farklarının izlendiği Değerleme Hesabından karşılanmak veya Değerleme Hesabına aktarılmak suretiyle Banka tarafından Fon'un 1 ve 2 No'lu hesaplarına yansıtılmaktadır.

IMF ile Türkiye ilişkileri çerçevesinde üçer aylık devrelerde:

- Kullanılan fon kaynakları üzerinden faiz ödenmekte,
- Rezerv pozisyonu üzerinden faiz tahsil edilmekte,
- IMF nezdindeki SDR cari hesabı ile SDR tahsisatı

arasındaki fark için faiz ödenmektedir.

2002
YASAL VE İDARİ DÜZENLEMELER

